

Krevende, intrikat og spennende

KATE MORTON:
Tilbake til Riverton,
ROMAN
Schibsted forlag

1920-åra i overklassemiljøet på Lord Ashburys engelske gods Riverton der "fiolinene lød melodisk og behagelig i varmen. Overalt hørtes lyden av perlede latter og klirrende krystall; [...] En av tjenerne, elegant i svart og hvitt, skjenket i det øverste glasset i et champagnetårn, og alle klappet og frydet seg over denne strålende overflod." Og her i dagligstuen: Veggene med tapetet "Flammende Tulipaner" – det burgunder art nouveau-tapetet var like friskt i fargene som den dagen tapetsererne kom fra London. En chesterfieldsofa i skinn sto i hjørnet ved peisen. Den var drapert med indisk silkestoff..." Dette er den store kunstens vesen, å skape bilder for det indre øye.

HARALD NILSEN
Professor og
litteraturviter

BOKANMELDELSE

Aldri før i noen roman har jeg registrert så tydelig hvordan ulike kunstarter taler med hverandre. Livet, menneskene, handlingene på Riverton ser vi i bilder og hører vi i stemmer, som syding og summing av lyder, ja, vi lytter også stillheten. Fortellerstemmen er den nå 99 år gamle Grace Reeves som like før 1. verdenskrig kommer som stuepike, 14 år gammel, til storgodset. Hun begynner fortellingen i et minnebilde 73 år tilbake. "I november hadde jeg mareritt. Året var 1924, og jeg var tilbake på Riverton." Stuepiken kjente og erkjente sin rolle i adelsmiljøet i årene fra 1914 til 1924, flink, diskret, høflig, sensitiv. Og ulykkelig. Kanskje er det derfor, gjennom

egne uoppfylte drømmer og følelser, hun sanser andres ulykke og uoppfylte drømmer, andres hemmeligheter, andres resignasjon, andres ferd mot tragedie og død.

Når sant skal sies, de 500 sidene er ikke lystig lesning, men heller ikke trist. Hemmelighetene, de ulykkelige parforholdene, bedragene, selvsvalt død, avkall på og bortvalg av, hvorfor blir det ikke trist lesning? Svaret er: Den store litteraturens hemmelighet, den litteraturen som vokser ut over seg selv, vekker undring, vokser og utvider horisonter. Og så er det hendingene og tidsperspektivet. Det som fortelles ligger 70-80 år tilbake i tid. Hendingene, mange triste og noen grusomme, dukker

fram hos fortelleren som minnebilder, usentimentalt og reflektert, kan hende også svakt resignert som om alt skjedde slik det måtte skje. Minnebildene legger et formildende og forsonende skjær over det sterke, det triste, det tragiske. Fortellerens kilde, en Sareptas krukke synes vi, er alle hemmelighetene hun sitter på, hemmeligheter som bare antydes, antydes og holdes tilbake, men forbereder leseren på det "noe" som kan komme og det "noe" som må komme.

En viss mental øving skal til for å holde orden på persongalleriet. Lord Ashbury bare sanser vi som ikonet på Riverton. Tidlig presenteres brødrene Jonathan og Frederick, hvor av den siste har en

sentral rolle. Han er far til søsknene Hannah, Emmeline og David og blir arving til Riverton. Teddy Luxton er anonym, men på et vis også betydningsfull som Hannahs bedraddede ektefelle. Alfred er synlig som kammerpiken Graces store og ulykkelige kjærlighet. Marcus, Graces barnebarn, representerer hennes lykke og lengsel. Tjenerstaben med Mr. Hamilton og Mrs. Townsend og Nancy i hovedroller symboliserer det bestående, det aldri vaklende, det forutsigbare. Så Robbie Hunter, den minst adeelig kledde, men med desto mer forførerisk "appearance". Rivertons historie topper seg på en måte i Robbies og Hannahs ulykkelige kjærlighetshistorie. Kapitlet "Hannahs historie" er da

også et udiskutabelt høydepunkt i Graces minnebank. Med få, nesten uhørlige ord, avkles lidenskap, kvaler, bedrag, håp, resignasjon. "Du trenger ikke hjelpe meg i seng, Grace. Det er alt for sent. Og dessuten vil jeg gjerne være alene." Jeg nikket og stoppet opp. "Ma'am," sa jeg forsiktig. Hannah snudde seg. "Ja." "Har De hatt det hyggelig, ma'am?" Hannah smilte. "Å, Grace," sa hun. "Livet mitt begynte i kveld." Det er bare Grace som, når hun forteller dette, vet at "livet som begynte i kveld" er begynnelsen på slutten.

Kapitlet "Valget", der Graces genetiske opphav avdekkes, er også et høydepunkt. Arven fra tidligere hemmelighold og forviklinger er at Frederick, Hannahs far, også (viser det seg) er kammerpiken Graces far. Med denne nyheten gir Grace vrak på forholdet til sin store kjærlighet, Alfred, for å bli værende som sin hemmelige søsters kammerpike og mer enn det.

Felles for hele persongalleriet er at ingen framstår som usympatiske, ingen som helter, ingen skurker, ingen som opplagte tapere. Ingen er å klandre, det går med dem alle slik vi synes det måtte gå, noen ganger skjebnen, noen ganger også skjebnens ironi. Og Graces minne farger hendingene, sikkert også omformer hendingene. Hun innrømmer selv at minnene for henne er virkeligheten. I persongalleriet er Hannahs søster, Emmeline, outsideren på adelsstreet, livlig livsbejaende, en motstrøms og utbryter, snill og sårbar og ulykkelig forelsket. I all munterheten også hun innvevd i tristhet.

Kompositorisk er romanen intrikat, spennende, overraskende, noen ganger utpekulert krevende, men ikke kaotisk. Kate Morton er trygg her. Selve limet er de mange hemmelighetene etterfulgt av avsløringer. Når romanen toner ut og den 99 år gamle Grace dør, har hun fortalt mye og avslørt mye. Men likevel (tror jeg) er de avsløringene bare toppen av hemmelighetene hun tar med seg.